

Helsedirektoratet
Postboks 7000
St. Olavs plass
0130 Oslo
postmottak@helsedir.no

Oslo 31. juli 2017

Høringssvar – Nasjonal faglig retningslinje for behandling og rehabilitering ved hjerneslag

Underkapittel – Syn, hørsel og kommunikasjon

Norges Optikerforbund ønsker å påpeke at høringen virker å bære preg av at ensidige kilder innen synsfeltet. I høringsarbeidet burde flere fag- og kompetansemiljø vært trukket inn. Dette hadde skapt et nødvendig mangfold.

1: Vurdering av synsfunksjon hos pasienter med hjerneslag, eventuell henvisning til øyelege, optiker, ortoptist og/eller synspedagog:

Som høringen viser til er det mange som er rammet av hjerneslag som har ulike typer synsproblemer. Synsfeltutfall, dobbeltsyn, ustabil fokusering og lysømfintlighet nevnes i høringen. Problemstillingen relatert til slag er sammensatt og det finnes også andre synsproblemer og synsrelaterte symptomer som kan oppstå.

En utfordring for mange som er rammet av hjerneslag er at synsproblemene som oppstår ikke oppfattes eller merkes fullt ut. Bortfall av synsfelt kan være noe en selv ikke merker da det ikke oppstår som en «mørk flekk» foran øynene. Dobbeltsyn eller andre samsynsproblemer kan for noen fremstå mer som ubehag enn reelt dobbeltsyn. Ustabil fokusering eller problemer med å holde fokuseringen gir liknende symptomer som dårlig syn eller feil med egen brille. Problemer med lys kan gi ulike utslag.

Synsproblemer etter hjerneslag kan gi problemer i hverdagen, for eksempel med å gå i trapp eller fylle en kopp med kaffe uten at en assosierer dette med ett eller flere synsproblemer, men mer hjerneslaget i seg selv. Ut fra dette burde høringen vært tydeligere på at slagrammede får undersøkt synet i ettertid av et hjerneslag. Ingen har like forløp, så det beste tidspunktet for en slik undersøkelse vil variere hos den enkelte.

Kunnskapen om syn etter hjerneslag kan i en enkel modell deles i to:

- Behov for kunnskap om synet i en akutfase (når personen er innlagt på sykehus eller i annen liknende institusjon).
- Behov for kunnskap om synet i en habilitering/rehabiliteringsfase (etter at personene er skrevet ut av sykehus og skal begynne å fungere selvstendig, følges gjerne opp av egen fastlege eller på opptreningscenter).

Det kan lages en enkel protokoll på hva som bør måles/undersøkes hos en pasient med hjerneslag – uavhengig om denne undersøkes i helsetjenesten av øyelege, optiker eller ortoptist, eller utenfor helsetjenesten av synspedagog. Hvis den som er rammet av hjerneslag kommer ut av sykehus og følges opp av egen fastlege, kan mesteparten av synsoppfølgingen normalt foregå i primærhelsetjenesten.

Optiker er en helsepersonellgruppe som kan bidra mer innen synsutredning av personer med slag. Optikere har god kunnskap innen flere av de feltene slagrammede opplever synsproblemer og kan sammen med fastlege være med på å utrede de visuelle problemene og gi hjelp og råd for bedre syn i hverdagen.

I sin grunnutdanning lærer optikere om de ulike elementene som høringen nevner som spesielt viktige hos personer med hjerneslag: måling av visus, undersøkelse av samsyn i relasjon til dobbeltsyn og andre samsynsproblemer samt måling av synsfelt er noe optikere gjør regelmessig.

I forbindelse med nye regler til førerkort har stadig flere optikere tilgang til perimenter for måling av synsfelt. Dette er således et felt der optikere lokalt kan ta et betydelig større ansvar enn i dag.

Det burde ligge godt til rette for å etablere godt samarbeid mellom fastlege og optiker for å følge opp slagrammede på en god måte i primærhelsetjenesten. Dette vil bidra til å avlaste spesialisthelsetjenesten (øyelege). En god utredning vil også styrke mulighetene for å følge opp effekten av eventuelle igangsatte synsforbedrende tiltak utover den slagrammedes subjektive oppfatning.

Høgskolen i Sørøst-Norge gir ved siden av kunnskapen som ligger i optikers grunnutdanning på bachelornivå to spesifikke tilbud rettet direkte inn mot habilitering og rehabilitering av synsfunksjonen:

- Mastergrad i synspedagogikk og synsrehabilitering:
  - Dette er en mastergrad med tverrfaglig opptak som gir ulike grupper med ulike yrkesfaglig bakgrunn innsikt i hvordan en kan hjelpe ulike mennesker med synsproblemer, også slagrammede.
  - <https://www.usn.no/studier/finn-studier/optometri/master-i-synspedagogikk-og-synsrehabilitering/>
- Masteremne i synsrehabilitering etter hjerneslag og andre cerebrale synsvansker:
  - Dette er et 20 studiepoengs masteremne med tverrfaglig opptak.
  - <https://www.usn.no/studier/finn-studier/optometri/synsrehabilitering-etter-hjerneslag-og-andre-cerebrale-synsvansker/>

Optikere og andre som har gjennomført disse utdanningene er spesielt godt rustet til å møte mennesker med hjerneslag.

2: Synsforbedrende tiltak hos pasienter med synsfeltutfall etter hjerneslag:

Som høringen viser til er det usikkerhet rundt effektestimaterne ved synsforbedrende tiltak hos personer med hjerneslag. Høringen konkluderer at fordelene antagelig veier opp for ulempene.

Høringen viser også til at tiltak er lite ressurskrevende utover arbeidstiden kvalifisert personell skal bruke på den faktiske treningen. Dette er en utfordring da tilgang til kvalifisert personell angis som en knapphetsfaktor, noe som igjen kan skape ulike tilbud avhengig av hvor en bor rent geografisk.

Optikere utfører i dag synstrening innen flere pasientgrupper, men er etter hva Norges Optikerforbund ikke inne og trener personer med slag i stor grad da dette som nevnt ikke har klare indikasjoner. Optikere har generell kunnskap innen synstrening og har kjennskap til metoder med dokumenterbar effekt innen ulike pasientgrupper. Dette vil kunne være overførbart til slagrammede og kunnskapen kan utvides ved behov.

Høgskolen i Sørøst-Norge tilbyr synstrening som en del av sin utdanning:

- Mastergrad innen Ortoptikk og pediatrik optometri:
  - Dette er en mastergrad som gir godt innblikk i samsynsrelatert problematikk, og barn spesielt. Mye av kunnskapen er overførbart til slagrammede.
  - https://www.usn.no/studier/studie-og-emneplaner/#/subjects/MORT4001_2016H_1_B
- Masteremne i Optometrisk synsrehabilitering:
  - Kurs på mastergradsnivå som inkluderer synstrening som er relevant for slagrammede.
  - https://www.usn.no/studier/studie-og-emneplaner/#/subjects/MFOR5001_2017H_1_B

Optikere som har gjennomført disse kursene har ved siden av sin grunnkompetanse kompetanse innen synstrening. Hvis myndighetene ønsker, er det trolig mulig å utarbeide egne kurs direkte rettet mot pasientgruppen. Dette kan sikre bedre tilgang til disse tjenestene rundt om i landet.

Norges Optikerforbund kjenner seg ikke igjen i den ensidigheten høringsforslaget beskriver når det gjelder hvilke yrkesgrupper som er kvalifisert til å hjelpe slagrammede med habilitering og rehabilitering. Forslaget fremstår som begrensende i for stor grad og speiler ikke kunnskapsnivået til ulike yrkesgrupper, som for eksempel optikere, som Norges Optikerforbund representerer.

Vennlig hilsen

Hans Torvald Haugo

Generalsekretær

Norges Optikerforbund